

Варяниця Л.О.,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри дошкільної та початкової освіти
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»
м. Старобільськ, Україна

ТЕХНОЛОГІЯ ДИЗАЙН-МИСЛЕННЯ У ПІДГТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Сучасний соціум вимагає від системи освіти переосмислення пріоритетів у галузі підготовки майбутніх фахівців, оскільки суспільство потребує не просто професіоналів, а особистості з високим рівнем творчої активності та відповідними особистісними якостями. Означені вище характеристики є важливими та актуальними для майбутніх вчителів початкових класів, професійна компетенція яких включає в себе здатність працювати з вже існуючими технологіями, алей і створювати новий, унікальний освітній продукт. Нова українська школа потребує фахівця, який зможе креативно діяти у нестандартних ситуаціях та приймати обґрунтовані рішення, застосовуючи різноманітні способи перетворення оточуючого середовища. Таким чином, дизайн-мислення є однією з провідних якостей майбутнього вчителя початкової школи, так і вже фахівця з певним досвідом. У цій ситуації викладачам доводиться визнати той факт, що підготовка студентів педагогічних напрямків не завжди відповідає динаміці змін, які відбуваються в професії. Тож гостро постає питання – в якому напрямку повинна рухатися педагогічна освіта, аби встигати за вимогами часу та суспільства.

Методологія дизайн-мислення знаходиться у наукових доробках широкого кола спеціалістів: теоретиків та практиків дизайну (В. Даниленко, О. Хмельовський,

Т. Кротова), які висвітли природу мислення в дизайні, розкрили сутність процесу дизайн-мислення; у роботах педагогів (О. Гончар, І. Зязюна, В. Лозової, А. Троцко, Н. Шеверницької) визначено окремі аспекти підготовки майбутніх фахівців різних галузей. Однак, залишається актуальною і недослідженою проблема використання технології дизайн мислення як засобу формування уміння генерувати нові ідеї й ініціативи в освітньому процесі у майбутніх вчителів початкових класів, які задекларовані у професійних стандартах.

Отже, мета статті полягає у висвітленні використання технології дизайн-мислення, у підготовці майбутніх фахівців.

Тож, спробуємо розібратися – чи дійсно технологія дизайн-мислення є універсальною та допомагає у вирішенні різноманітних проблем та які інструменти з його арсеналу можна запроваджувати у практику професійної освіти.

На думку, Т. Брауна, дизайн –мислення представляє собою специфічний підхід до проектування інноваційних рішень, орієнтований на людину [1, с. 46].

Д. Келлі визначає, що дана технологія ґрунтується на людській інтуїції та здатності знаходити та придумувати ідеї, які цікаві не тільки емоційно, алей функціонально [2, с. 57] Таким чином однією з особливостей дизайн мислення виступає не критичний аналіз проблеми, а творчий підхід до її вирішення, що призводить до неочікуваних, але продуктивних результатів. То, ми маємо право говорити про те, що технологію дизайн-мислення можна вважати засобом розвитку рефлексії та уміння мислити нестандартно.

На основі вище зазначено, можна окреслити суттєві ознаки технології дизайн-мислення: творчий підхід, командна робота, орієнтація на людей та оптимізм [3].

Ці характеристики дають можливість використовувати дану технологію у практиці підготовки майбутніх фахівців. А саме, як інструмент психолого-педагогічному супроводу практики студентів. Технологія дизайн-мислення, по-перше, дозволяє реалізувати психолого-педагогічні умови для успішного навчання та розвитку кожного студента в освітньому середовищі закладу вищої освіти, а саме, забезпечує врахування індивідуальних особливостей кожної особистості, що, в свою чергу, дає можливість побудувати власну траєкторію навчальної діяльності. По-друге, сприяє формуванню у них професійних функцій та компетентностей, які визначені Професійним стандартом «Вчитель початкових класів закладів загальної середньої освіти». Серед них такі, як:

- здатність до планування та здійснення освітнього процесу, який побудовано на вивченні та використанні професійної літератури, дотриманні нормативно-правових документів, що регламентують освітній процес початкової школи, плануванні роботи вчителя, організації взаємодії із профільними фахівцями щодо планування освітнього процесу, на педагогічній діагностиці учнів;

- здатність до забезпечення підтримки навчання, виховання і розвитку учнів в освітньому середовищі та у родині, що реалізується через такі уміння: уміння визначати мету і завдання в освітнього процесу, добирати доцільні методи, засоби та форми навчання, відповідно о визначених мети та завдань уроку, вміти проводити формувальне оцінювання та відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини, надавати батькам рекомендації щодо підтримки навчальної діяльності учнів.

- здатність до створення безпечного, психологічного комфортного та здоров'язбережувального освітнього середовища, орієнтованого на творчий та духовний розвиток особистості учнів;

- здатність до професійного саморозвитку та рефлексії. А саме: усвідомлення своєї ролі, як педагога, вміти аналізувати власні професійні досягнення щодо реалізації цілей та завдань закладу освіти, планування заходів щодо власного саморозвитку;

- здатність до проведення педагогічних досліджень [4].

Д. Келлі, визначив п'ять основних етапів технології дизайн –мислення: емпатія, фокусування, прототипування, тестування [5, с. 78].

Кожний з запропонованих етапів в освітній основі має дві протилежні фази мислення: дивергентну та конвергентну. Дивергентне мислення, яке розуміється Д. Гілфордом, як тип мислення, який рухається у різних напрямках і пов'язане з наявністю таких якостей у людини, як: здатність швидко генерувати ідеї, знаходити шляхи вирішення проблеми, створювати оригінальні ідеї та рішення відповідно до поставленої задачі; охоплювати проблему комплексно [6, с. 120]. Тоді, як конвергентне мислення визначається одним з типів лінійного, логічного мислення, який передбачає одне єдине вірне рішення проблеми [7, с. 121]. Цей тип мислення заснований на аналітичному міркуванні, яке передбачає наявність конкретної логічної проблеми. Однак, слід зауважити, що дизайн-мислення це чіткий регламентований та спланований процес. При цьому, можна виконувати всі його етапи чи певні частини, повертаючись до якогось конкретного циклу.

Для провадження дизайн-мислення в систему підготовки фахівців, нами були запропоновані групові проекти, які реалізувалися у відповідності до основних етапів впроваджуваної технології. Так, для студентів спеціальності «Початкова освіта» логічними були такі теми проектів: «Як навчити учнів дружити – я та інші»,

«Комунікація – як забезпечити вчителю ефективну комунікацію в класі», «Толерантність – як розвивати емпатійне ставлення до інших дітей», «Команда – як навчити учнів працювати у команді».

Прослідкуємо організацію роботи над проектом у відповідності до кожного етапу дизайн-мислення.

Емпатія. Даний етап розуміється, як занурення у проблему. На цьому етапі група студентів проводить опитування серед учнів, вчителів та батьків з означеної проблеми, тобто серед тих, хто зацікавлений у вирішенні означеної проблеми. Робота відбувається у мікро-групах або індивідуально.

Фокусування. На попередньому етапі ми збирали інформацію про наших респондентів, а на другому етапі починаємо аналізувати накопичений матеріал: яким чином раніше вирішувалась поставлена задача, чи були ці спроби успішними. Такий підхід дасть можливість уникнути помилок, які вже були. На цьому етапі має бути організовані групові зустрічі для систематизації та узагальнення накопленого матеріалу.

Генерація ідей. На попередніх етапах ми системно аналізували нашого користувача та його проблеми. На цьому етапі ми маємо генерувати ідеї щодо вирішення, раніше сформульованої, проблеми. Для окреслення максимальної кількості ідей використовують метод мозкового штурму, який дає можливість розглядати проблему з різних боків без критики та логічних суджень. Такий творчий підхід, цілком вірогідно, призведе до несподіваних та неординарних рішень. Саме цей етап виявляє навички командної роботи.

Прототипування. Даний етап націлений на розробку прототипу технології вирішення проблеми. На цьому етапі дуже важливий зв'язок з усіма учасниками процесу (в нашому випадку: вчителі, учні, батьки).

Тестування. Даний представлений практичним провадження технології розв'язання проблеми а налізу відгуків користувачів (вчителів, батьків, учнів).

Таким чином, упровадження у педагогічну практику технології дизайн-мислення, дозволяє організувати творчий процес командної роботи студентів. Крім того, враховуючи інтегровану сутність проєктів, відбувається формування професійних умінь та навичок, уміння усвідомлювати психологічні особливості, приховані потреби учнів початкових класів, а також формує уміння працювати у ситуаціях невизначеності. Тож, представлені ідеї, вважаємо актуальними та як такими, що потребують подальшого впровадження у практику підготовки вчителів.

Література:

1. Браун Т. Дизайн-мышление: от разработки новых продуктов до проектирования бизнес-моделей. М. : Изд-во Манн, Иванов и Фербер, 2012. 256 с. **2. Келли Т.,** Келли Д. Креативная уверенность. Как высвободить и реализовать свои творческие силы / пер. с англ. Т. Землянской. – М.: Азбука-Аттикус, 2015. – 288 с. **3. Поляевская А.** Инновации в образовании.– 2016. – URL: <http://nitforyou.com/innovacii-v-obrazovanii-2016> **4. Закон** Міністерства Соціальної політики України «Про затвердження професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладів загальної середньої освіти». – 2018. – URL: https://www.pedrada.com.ua/files/articles/2445/Vchytel_pochatkovykh_klasiv_2018_Pedrada.pdf **5. Келли Т.** Креативная уверенность. Как освободить и реализовать свои творческие силы / Т. Келли, Д. Келли. Москва: ООО "Издательская Группа "Азбука-Анטי-кус", 2015. 175 с. **6. Гилфорд Дж.** Три стороны интеллекта // Психология мышления; под ред. А.М. Матюшкина. М.: Прогресс, 1965. 456 с. **7. Дружинин В. Н.** Психология XXI века: учебник для вузов / Под ред. В. Н. Дружинина. М.: Пер сэ, 2003. 863 с.